

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A fogyatékkal élők helyzete a kibővült Európai Unióban: az Európai Akcióterv 2006–2007”

(COM(2005) 604 final)

(2006/C 185/10)

2005. november 28-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. március 20-án elfogadta. (Előadó: Tatjana Greif.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. április 20–21-én tartott 426. plenáris ülésén (a 2006. április 20-i ülésnapon) 55 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által a DAP 2006–2007-ben javasolt intézkedéseket.

1.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló irányelv nyomán követésének továbbra is kiemelt helyen kell szerepelnie a DAP által lefedett időszakban.

1.3 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy a megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos uniós szintű jogalkotás megvalósíthatósági tanulmányának elkészültét követően tegyen javaslatot egy konkrétan a fogyatékkal élőkről szóló irányelvre.

1.4 Az EU elégtelen elkötelezettségét jól mutatja az, hogy az *európai foglalkoztatási stratégiából* szemmel láthatóan hiányoznak a konkrét intézkedések. Az EFS az EU és a tagállamok a DAP iránti elkötelezettségének egyik legfontosabb próbaköve volt. A próbát egyikük sem állta ki. Az EFS felülvizsgált célkitűzéseinek meg kellene erősíteniük a fogyatékkal élők szempontjainak általános érvényesítését a foglalkoztatási iránymutatásokban és a nemzeti reformprogramokban.

1.5 Az EU-nak kötelezettséget kell vállalnia az általános érvényesítés elvének alkalmazására az alábbi kezdeményezésekben:

- A *strukturális alapok* – biztosítva, hogy a jelenlegi rendelet, a stratégiai iránymutatások és az operatív programok figyelembe veszik a megkülönböztetés tilalmának és a hozzáférhetőségnek az elvét a fogyatékkal élők számára;

- A hetedik keretprogram – biztosítva, hogy kutatási projektek is helyet kapnak a mindenki számára történő tervezés, az IKT-rendszerek, az önálló életre való átállás stb. területén;

- A közlekedés – ösztönözve a könnyebben hozzáférhető vasúti, nemzetközi autóbusz- és tengeri közlekedés bevonását.

1.6 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a fogyatékkal élők szempontjainak a nemzeti politikaalkotásban való általános érvényesítésére a tagállamok által tett erőfeszítések iránt nincs érdeklődés. A DAP sikere azon múlik, hogy a tagállamok magukénak vallják-e a cselekvési terv elveit.

1.7 Az EGSZB az uniós intézményeket is ösztönzi, hogy közösségi szinten is vegyék figyelembe és vállalják a DAP célkitűzéseit. A belső kommunikáció és a tudatosítás területén tett erőfeszítések eredményeképpen a fogyatékkal élők érdekeinek láthatóbban meg kellene jelenniük az európai politikaalkotásban.

1.8 Az uniós szintű szervezeteknek, pl. az *Európai Fogyatékosági Fórumnak* és egyéb reprezentatív civil szervezeteknek folytatniuk kellene az új PROGRESS program keretében támogatásban részesülő munkájukat.

1.9 A **további munkát** illetően, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy fordítson figyelmet az alábbi konkrét kérdésekre:

- kulcsfontosságú az **önálló élet** fogalma és a fogyatékosággal élők joga ahhoz, hogy ne intézetekben elzárva és a társadalomból kirekesztve éljenek; az információhoz, a mobilitáshoz, a lakhatáshoz, az épített környezethez és mindezekelőtt a személyes segítségnyújtáshoz való hozzáférés a fogyatékkal élők önálló életvezetésének létfontosságú elemei. Ezzel kapcsolatban az egyik legfontosabb dolog a szociális védelmi rendszer korszerűsítése ⁽¹⁾

- a fogyatékkal élők **aktív politikai szerepvállalása** kulcsfontosságú; a fogyatékkal élőknek az őket képviselő civil szervezeteken és hálózatokon keresztül egyenlő esélyeket kell biztosítani a döntéshozatali folyamatokban, a politikák alakításában, nyomom követésében és értékelésében stb. való aktív részvételhez való joguk érvényesítéséhez. Az illetékes civil szervezeteket meg kellene erősíteni mind nemzeti, mind pedig uniós szinten, miáltal a kisebb és kevésbé befolyásos civil szervezetek is helyet kaphatnának a nagyobb szövetek között

⁽¹⁾ Számos fogyatékkal élőket képviselő civil szervezet állítja, hogy a személyes segítségnyújtást éppen ezért a fogyatékkal élők jogai közé kellene sorolni, és érvényesítését közvetlen finanszírozással lehetne megoldani: ez az alapvető emberi jog biztosítását érintő strukturális változás egyik feltétele.

- a későbbiekben a **foglalkoztatáson kívül eső** területekkel, pl. az oktatással, a kultúrával, a szabadidős tevékenységekkel stb. is foglalkozni kellene
- megfelelő figyelmet kellene fordítani a **halmozott hátrányos megkülönböztetés, a kulturális különbségek, a szegénység** stb. hatásaira is. Ezáltal új fényben láthatnánk a fogyatékkal élők jelenleg „láthatatlan” csoportjait
- az igényekhez igazított munkahelyek (ideértve a segítő technológiákat, a munkaköri képzést), és **esélyegyenlőség-felelősök** kijelölése a vállalatoknál ösztönözhetné a munkahelyi esélyegyenlőséget
- a maradandó egészségkárosodással járó balesetek megelőzése érdekében megfelelő figyelmet kellene szentelni a **munkahelyi biztonságnak**.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB nagy érdeklődéssel fogadta a közleményt (²).

2.2 Az EU 2003-ban elfogadott, a 2004–2010 közötti időszakra szóló többéves cselekvési tervének (DAP) (³) célja a fogyatékkal élők szempontjainak érvényesítése minden idevonatkozó uniós politika területén, és konkrét intézkedések kifejlesztése a fogyatékkal élőknek az európai társadalmakba való integrációjának megerősítése érdekében.

2.2.1 A DAP *első fázisának* prioritása a fogyatékkal élők munkaerőpiacra történő bejutása, az IKT használatához való hozzáférés és a középületek akadálymentesítése volt.

2.2.2 A *második fázisban* a fogyatékkal élők aktív társadalmi szerepvállalása, a minőségi segítségnyújtáshoz, gondozáshoz és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az árúk és szolgáltatások hozzáférhetőségének az elősegítése, valamint az EU helyzetelemző képességének a növelése áll majd a középpontban.

2.3 A DAP előírja, hogy kétévenként jelentést kell tenni a fogyatékkal élők helyzetéről, ami alapján a célkitűzések mérlegelhetők, és elemezhető a fogyatékkal élők helyzete a referencia-időszakban.

2.4 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, hogy a kétéves jelentés végül csak egy rövid közlemény formájában jelent meg; ennek első része a 2004–2005-ös időszakra vonatkozó kétéves jelentés, a második rész pedig a 2006-2007-re szóló *második fázis* cselekvési terve.

2.4.1 A közlemény mellékleteiben foglalt információk igen érdekesek az értékelés szempontjából, az EGSZB azonban sajnálattal tapasztalta, hogy a megadott információ hiányos,

(²) COM(2003) 650 final.

(³) Cselekvési terv a fogyatékkal élők érdekében (DAP).

mivel az elemzés nem vesz figyelembe az EU-ban folytatott minden kezdeményezést. A tagállamoknak több információi kellett volna megadniuk az Európai Bizottság által a jelentés céljaira készített kérdőívben.

2.4.2 Az EGSZB amiatt is sajnálatát fejezi ki, hogy a mellékletek egyelőre az angolon kívül az unió egyetlen hivatalos nyelvén sem állnak rendelkezésre.

2.5 A fogyatékkal élők a lakosság 10 %-át teszik ki, és ez az arány társadalmaink elöregedésével növekszik. Ez azt jelenti, hogy több mint 50 millió fogyatékkal élő személy él a kibővített Unióban (⁴).

2.6 A fogyatékkal élők – nők, férfiak és gyermekek – sokszínű, cseppet sem homogén csoportot alkotnak. Ezt a politikák kialakításának minden szintjén figyelembe kellene venni.

2.7 Az EGSZB rendszeresen elkötelezett támogatását fejezte ki a fogyatékkal élők teljes körű integrációja iránt, és kérte a konkrétan a fogyatékkal élőről szóló irányelv megalkotását (⁵).

2.8 A 2004–2006-os cselekvési tervről szóló véleményben (⁶) konkrét ajánlásokat is tett. Az EGSZB elismeri, hogy ajánlásai közül néhányat elfogadtak, sok másikat – különösen a konkrét fogyatékosági irányelv megalkotására és a fogyatékoságnak az *európai foglalkoztatási stratégiába* történő általános beillesztésére irányuló kérelmet – viszont sajnós figyelmen kívül hagytak.

2.9 Az EGSZB a fogyatékkal élők jogairól szóló, az ENSZ Közgyűlése keretében jelenleg folyó tárgyalások fényében elemzi a cselekvési tervet (⁷).

(⁴) Az Eurostatnak a fogyatékkal élők foglalkoztatásáról készült 2002-es kiadványa szerint a 16 és 64 év közötti személyek közül 44,6 millió – azaz minden hatodik (15,7 %) – állította azt magáról, hogy tartós egészségügyi problémával vagy fogyatékosággal él.

(⁵) Az EGSZB 2006. február 14-i véleménye a következő tárgyban: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a Fogyatékkal Élők Európai Éve (2003) megvalósításáról, eredményeiről és általános értékeléséről” Előadó: Gunta Anča (HL C 88., 2006.4.11.).

Az EGSZB 2004. február 25-i véleménye a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *Esélyegyenlőség a fogyatékkal élő emberek számára – Európai Cselekvési Terv*” Előadó: Miguel Ángel Cabra de Luna (HL C 110., 2004.4.30.).

Az EGSZB 2003. március 26-i véleménye a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – Az ENSZ jogilag kötelező érvényű, a fogyatékkal élő személyek jogait és méltóságát támogató és védő eszköze felé”. Előadó: Miguel Ángel Cabra de Luna (HL C 133., 2003.6.6.).

Az EGSZB 2002. július 17-i saját kezdeményezésű véleménye a következő tárgyban: „A fogyatékkal élők társadalmi integrációja”. Előadó: Miguel Ángel Cabra de Luna (HL C 241., 2002.10.7.).

Az EGSZB 2001. október 17-i véleménye a következő tárgyban: „Javaslat a Fogyatékkal Élők Európai Évéről (2003) szóló tanácsi határozatra”. Előadó: Miguel Ángel Cabra de Luna (HL C 36., 2002.2.8.).

(⁶) Az EGSZB 2004. február 25-i véleménye a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *Esélyegyenlőség a fogyatékkal élő emberek számára – Európai Cselekvési Terv*” Előadó: Miguel Ángel Cabra de Luna (HL C 110., 2004.4.30.).

(⁷) A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló nemzetközi egyezmény. ENSZ, New York, 2006 (munkadokumentum).

3. A jelenlegi helyzet

Áttekintés

3.1 Az EGSZB is igen fontosnak tartja a DAP második fázisához meghatározott célkitűzéseket.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a kérdéssel foglalkozó különböző dokumentumaiban az Európai Bizottságnak a fogyatékos szociális megközelítését kellene alkalmaznia, ami lehetővé tenné a semlegesebb és befogadóbb jellegű nyelvhasználat ösztönzését a fogyatékosokkal kapcsolatos területek szélesebb körében. Az európai bizottsági dokumentumok némelyikének angolból történő fordítása olyan nyelvezettel él, amely nincs teljesen összhangban a fogyatékos szociális megközelítésével.

3.3 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos aggodalmát, hogy nem áll rendelkezésre elegendő statisztikai adat a fogyatékkal élőkéről, pedig ez szükséges a területre vonatkozó további politikák kialakításához. A jelenlegi kutatás csak az aktív/foglalkoztatásban álló fogyatékkal élőkre terjed ki, így a fogyatékkal élő állampolgárok többsége (pl. az intézetben élők és a gyerekek) kimarad belőle.

3.4 Az EGSZB-t aggasztja, hogy a nem fogyatékkal élő személyek és a fogyatékkal élők foglalkoztatottsági aránya között nagy a különbség. Az Eurostat 2003-ban megerősítette, hogy a gazdaságilag aktív népességben valóban sokkal alacsonyabb a fogyatékkal élők aránya: a 16–64 év közötti súlyosan fogyatékos személyek 78 %-a nem aktív gazdaságilag, míg a tartós egészségügyi probléma vagy fogyatékoság nélkül élők esetében ez az arány 27 %. Még a gazdaságilag aktívak közül is majdnem kétszer olyan magas a munkanélküliek aránya a súlyos fogyatékosággal élők között, mint a nem fogyatékkal élők között. A korlátozottan munkaképes személyek csupán 16 %-a részesül valamiféle foglalkoztatási támogatásban. ⁽⁸⁾

3.5 Bizonyos szempontokból az EGSZB nem szívesen ért egyet teljes mértékben az Európai Bizottság jelentésében szereplő, a fogyatékkal élőknek a népesség többi részéhez képest kétszeres inaktivitási arányára vonatkozó egyes magyarázatokkal. Az ún. „járadékcspada” ⁽⁹⁾ egyrészt nem ad erre kielégítő magyarázatot, másrészt a fogyatékkal élők vállára helyezi az összes felelősséget.

3.5.1 A kedvezőtlen statisztikák hátterében bonyolultabb akadályok állnak, például a munkaadók nem szívesen vesznek fel fogyatékkal élőket, a munkahelyek nincsenek megfelelően kialakítva, a munkaerőpiachoz való hozzáférés nem egyenlő, az önálló élet támogatása (akár személyes segítségnyújtással, akár segédeszközökkel) nem megoldott, hátrányos megkülönböztetéssel kell szembenézni a közlekedésben, az oktatásban, az árukhöz és a szolgáltatásokhoz, valamint az IKT-hez való hozzáférésben stb. Jóllehet a fogyatékkal élő válaszadók 43,7 %-a véli úgy, hogy megfelelő segítséggel tudna dolgozni, a valóságban csak 15,9 %-uk kapja meg az ehhez szükséges támogatást ⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of Disabled people in Europe 2002* [A fogyatékosággal élők foglalkoztatottsága Európában] Eurostat 26/2003.

⁽⁹⁾ A szociális járadék valószínűleg magasabb, mint a bér, és munkába állás esetén fennáll a járadéktól való elesés kockázata.

⁽¹⁰⁾ Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of Disabled people in Europe 2002* [A fogyatékosággal élők foglalkoztatottsága Európában] Eurostat 26/2003.

3.5.2 Az EGSZB ezért úgy ítéli meg, hogy a szociális biztonsági és foglalkoztatási rendszerek felülvizsgálatakor napirendre kellene venni mindazon okokat, amelyek megakadályozzák, hogy a fogyatékkal élők bejuthassanak és tartósan jelen lehessenek a munkaerőpiacon ⁽¹¹⁾.

3.6 A foglalkoztatás támogatása

3.6.1 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság komoly lépéseket tett a foglalkoztatási irányelv ⁽¹²⁾ átültetésének és végrehajtásának nyomán követése irányában. Ezt a tevékenységet a szociális partnerekkel és a reprezentatív civil szervezetekkel együttműködésben kell elvégezni. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a foglalkoztatási irányelv révén, amely számos alapon, többek között a fogyatékoság alapján is megtiltja a hátrányos megkülönböztetést a munkahelyen, már nemcsak jogunk, hanem törvényi kötelességünk is „szembeszállni” a diszkriminációval, és hogy az Európai Bizottságnak mint az irányelv őrének kulcsszerepe van annak eredményes végrehajtásában.

3.6.2 Az EGSZB nem ért egyet az Európai Bizottság azon kijelentésével, mely szerint a fogyatékkal élők helyzete jelen van az egész európai foglalkoztatási stratégiában (EFS) ⁽¹³⁾. Ez a jelenlét igencsak korlátozott, és a nemzeti reformprogramokból is kifejezték a fogyatékkal élők helyzetét.

3.6.3 Az EGSZB már kifejezte, hogy támogatja az Európai Bizottság rendeletét az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a foglalkoztatásra nyújtott állami támogatásra történő alkalmazásáról ⁽¹⁴⁾ és a fogyatékkal élőknek az általános munkaerőpiacra való bejutásáért nyújtott állami támogatásra vonatkozó mentességeket.

3.6.4 Az EGSZB hangsúlyozottan ösztönzi a szociális partnereket, hogy tegyenek további lépéseket a fogyatékkal élők foglalkoztatásával kapcsolatban. 2004-ben a szociális partnerek jelentést készítettek az e téren tett kezdeményzéseikről ⁽¹⁵⁾.

3.6.5 Az EGSZB emellett támogatja az Európai Szociális Alapnak a fogyatékkal élők munkaerő-piaci integrációjával kapcsolatos kezdeményezéseit is. Az EQUAL kezdeményezés igen hasznos volt a fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása szempontjából. Az Európai Szociális Alap új keretén belül az Alap által finanszírozott projektekben figyelembe kellene venni a jelenlegi jogszabályokból kimaradt egyes elveket, pl. a hozzáférhetőség és a „mindenki számára történő tervezés” elvét.

⁽¹¹⁾ A fogyatékkal élők 57 %-a aktív évei során szenved maradandó károsodást.

⁽¹²⁾ A Tanács 2000/78/EK irányelve, 2000. november 27.

⁽¹³⁾ A Tanács 2005. július 12-i határozata a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról. A fogyatékkal élők szempontjainak érvényesítése az európai foglalkoztatási stratégiában. http://europa/comm/dgs/employment_social/index_en.htm.

⁽¹⁴⁾ Az Európai Bizottság 2204/2002/EK rendelete.

⁽¹⁵⁾ A CEEP, az UNICE/UEAPME és az ETUC 2004-es jelentése a szociális partnereknek a foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásával kapcsolatosan a tagállamokban végzett tevékenységeiről.

3.6.6 Az EGSZB örömmel tapasztalta, hogy az Európai Bizottság elindította a megkülönböztetés elleni küzdelem közösségi intézkedési programját⁽¹⁶⁾.

3.6.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az egyéb kezdeményezéseknek – mint az Egyenlőség Csúcstalálkozó és a 2007. a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve – jelentős politikai döntéseket, illetve új politikákat és jogszabályokat kell eredményezniük.

3.6.8 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, hogy a fogyatékkal élők nemzeti szintű szervezeteit általában kihagyták a nemzeti reformprogramok kidolgozásából. Az átdolgozott lisszaboni menetrendnek meg kellene erősítenie a civil társadalom részvételét a lisszaboni célok hatékonyabb elérése érdekében.

3.6.9 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a civil társadalommal – a szociális partnerekkel és az érintett civil szervezetekkel – mind uniós, mind nemzeti szinten folytatott párbeszéd fontos a foglalkoztatási stratégiák hatékonyságának biztosításához. A fogyatékkal élők civil szervezeteinek képviselőit mindenképpen be kell vonni.

3.7 A fogyatékkal élők integrálása a társadalomba

3.7.1 Az EGSZB nemrégiben kifejtette a véleményét a Fogyatékkal Élők Európai Évéről, és kérte az Európai Bizottságot, hogy a fogyatékkal élők helyzetéről szóló következő két éves jelentésében értékelje ki az Európai Év során tett politikai kötelezettségvállalások – és különösen a Tanács foglalkoztatásról, oktatásról, elektronikus hozzáférhetőségről és kultúráról szóló állásfoglalásainak – utánpótlását is, és tegyen ajánlásokat a fogyatékkal élők szempontjainak a lisszaboni stratégián belüli nyílt koordinációs módszerbe való beépítésére⁽¹⁷⁾.

3.7.2 Az EGSZB üdvözli a légi utasok jogairól szóló rendelet bevált gyakorlatát, amelyben a fogyatékkal élők érdekeinek érvényesítéséből származó előnyök egyértelműen megmutatkoznak.

3.7.3 Az EGSZB üdvözli a fogyatékkal élők IKT-hozzáférhetősége terén elért eredményeket⁽¹⁸⁾, és a további idevonatkozó kezdeményezéseket⁽¹⁹⁾. Vannak más területek is, ahol tovább lehetne lépni, például a távközlés és a televíziós műsorszórás szabályozási kerete.

3.7.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai strukturális alapok olyan eszközök az Európai Unió számára, amelyek segítségével érvényesítheti az elveit, ezért az alapokkal kapcsolatos jogszabályokban és tervezésben ki kellene térni a megkülönböztetés tilalmára és a hozzáférhetőségre. A fogyatékkal élők érdekeinek mindig meg kellene jelennie az alapok felhasználásakor.

⁽¹⁶⁾ A Tanács 2000. november 27-i, 2000/750/EK határozata a megkülönböztetés elleni küzdelem közösségi intézkedési programjának létrehozásáról (2001-től 2006-ig).

⁽¹⁷⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

⁽¹⁸⁾ Közlemény az elektronikus hozzáférhetőségről COM(2005) 425 final, 2005. szeptember 13.

⁽¹⁹⁾ A hozzáférhetőségi követelmények harmonizálására vonatkozó kezdeményezések az IKT területén; Web-hozzáférhetőségi iránymutatások; A mindenki számára történő tervezés európai tanterve.

3.7.5 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az Unió területén a fogyatékkal élő személyek különböző szintű jogvédelemben részesülnek. Egy adott személy védelme és jogai attól függenek, hogy az illető hol él.

3.7.6 Az EGSZB-t az is aggasztja, hogy a DAP első fázisáról szóló jelentés elsiklik a fogyatékkal élők hátrányos megkülönböztetésének bizonyos aspektusai felett, illetve nem ad hatékony megoldást azokra, például a fogyatékkal élőkkel szembeni diszkrimináció hatását többféle alapon pl. nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, kor, illetve szexuális irányultság⁽²⁰⁾ alapján is meg kellene vizsgálni; illetve a fogyatékkal élők joga az önálló élethez.

Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyatékkal élőket nem csak fogyatékoságuk alapján kellene meghatározni, és hogy a többi körülmény is hatást gyakorolhat és következményekkel járhat mindennapi életük minőségére.

4. Az EU fogyatékkal élőkkel kapcsolatos cselekvési terve (DAP) 2006–2007

4.1 Az Európai Bizottság a második fázis idejére új célkitűzéseket fogalmazott meg. Az EGSZB örömet fejezi ki amiatt, hogy ezek továbbra is a fogyatékkal élők legfontosabb problémáit kísérelik meg megoldani.

4.2 Az EGSZB nem ért egyet azzal, hogy „a fogyatékoság kérdéseiben az esélyegyenlőség általános érvényesítése egyes területeken, nevezetesen a foglalkoztatás, IKT és oktatás területén sikeres volt”. Ez ellentétben áll a integrációról szóló közös jelentésben foglalt egyes kijelentésekkel, amelyben elismerik, hogy „...a helyzetet tekintve mégsem tapasztalható jelentős javulás – a legjobb esetben is ingadozónak tekinthető – gazdasági teljesítmény miatt. Megerősítik azt a lisszaboni stratégia felülvizsgálata során tett megállapítást, hogy a végrehajtást illetően szakadék van a közös célkitűzések iránti tagállami elkötelezettségek, illetve az ezek megvalósítására tett politikai erőfeszítések között”⁽²¹⁾.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU fogyatékoság kérdéseivel foglalkozó magas szintű csoportja igen fontos a DAP végrehajtásához, és meg kellene azt erősíteni. A csoportnak konkrét eredményekkel és az Európai Unió Tanácsa által elfogadandó javaslatokkal kellene előállnia.

4.3.1 Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Fogyatékosági Fórum és egyéb, a fogyatékkal élőket képviselő európai szervezetek bevonását a magas szintű csoport vitáiba annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékkal élők érdekeit képviselő mozgalom részt vehessen az európai fogyatékkal élőket érintő politikák kialakításában.

⁽²⁰⁾ Az EK-Szerződés 13. cikkében szereplő megkülönböztetési alapok.

⁽²¹⁾ Közös jelentés a szociális védelemről és a társadalmi integrációról – 2006 (COM(2006) 62 final).

4.4 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság jogsértési eljárást kíván kezdeményezni azon tagállamok ellen, amelyek a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelvet még nem ültették át a nemzeti jogba vagy nem megfelelően hajtották azt végre ⁽²²⁾.

4.5 A második fázis fő területei

4.5.1 A DAP második fázisának a középpontjában a fogyatékkal élők aktív befogadása áll, és épít a polgárok fogyatékos-sággal kapcsolatos elképzeléseire ⁽²³⁾. Ez azt jelenti, hogy a fogyatékkal élőknek ugyanolyan választási lehetőségeik vannak, és ugyanúgy irányítják a saját életüket, mint a nem fogyatékkal élők.

4.6 A tevékenység ösztönzése

4.6.1 Az EGSZB egy korábbi véleményében megjegyezte, hogy a fogyatékkal élőket az új, lényegre törőbb lisszaboni stratégia nem említi ⁽²⁴⁾.

4.6.2 Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a fogyatékkal élők foglalkoztatottsági és társadalmi részvételi arányának növelése csak a munkafeltételek javítása, valamint az oktatás, a közlekedés, az IKT, az árukhöz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés stb. területein fennálló diszkrimináció elleni fellépés mellett lehetséges.

4.6.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai foglalkoztatási stratégia célkitűzéseinek felülvizsgálatakor figyelembe kell venni a fogyatékkal élők szempontjainak általános érvényesítését. Ennek hiányában a fogyatékkal élők védelme továbbra is korlátozott marad.

4.6.4 Az európai strukturális alapok jelentős mértékben hozzájárulnak az integrációhoz, ha figyelembe veszik a megkülönböztetés tilalma és a hozzáférhetőség a fogyatékkal élők számára elvét. A strukturális alapok új tervezési időszakában az épített környezetben meg kell előzni az új létesítményekhez való akadályozott hozzáférést, és elő kell mozdítani az alapok befogadóbb elvű felhasználását.

4.6.5 Az Európai Bizottság a foglalkoztatási és képzési támogatásokra vonatkozó csoportmentességről szóló új rendeletének igazságos rendszert kell létrehoznia a fogyatékkal élők munkaerőpiaci részvételének ösztönzésére. Az új felülvizsgálat során egyszerűsíteni kell az eljárásokat annak érdekében, hogy a munkaadók könnyebben juthassanak hozzá a fogyatékkal élő alkalmazottak után járó támogatáshoz.

4.6.6 A szociális gazdasági vállalkozások hasznos hozzájárulást nyújthatnak a fogyatékkal élők munkaerőpiaci integrációjához.

4.7 A minőségi segítségnyújtási és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése

4.7.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ez a kérdés igen fontos.

4.7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai társadalmakban élő fogyatékkal élők életminőségének javítását célzó bármely intézkedést az alábbi alapvető emberi jogokra kell alapozni:

- a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog;
- a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog;
- senki sem fosztható meg önkényesen a szabadságától;
- senkit nem szabad megkínózni, illetve embertelen vagy megalázó büntetésben vagy bánásmódban részesíteni;
- az oktatáshoz való jog;
- az egészséghez való jog, ideértve a személyes és reprodukív egészséggel kapcsolatos információhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést;
- senki sem fosztható meg önkényesen a tulajdonától.

4.7.3 Az EGSZB ezért üdvözlí, hogy az Európai Bizottság támogatja a fogyatékkal élők önálló életét, a nagy bentlakásos intézményekben élő személyek intézményből való kihelyezését és szegregációjának megszüntetését.

4.7.3.1 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy biztósítsa, hogy mindenki, akinek érdekében áll, hogy a fogyatékkal élők önálló életet éljenek – azaz a nemzeti szintű hatóságok, a fogyatékkal élőket képviselő szervezetek és az EU –, tevékenyen részt vehessen a folyamatban.

4.7.3.2 Az önálló élet nemcsak azt jelenti, hogy valaki egyszerűen a társadalomban él, hanem azt is, hogy ő is ugyanolyan tagja a társadalomnak, mint bárki más. Az önálló élet a társadalmi élet összes területén való teljes jogú részvételt jelenti.

4.7.3.3 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a gondozási szolgáltatások felülvizsgálatát érintő intézkedéseknek ösztönözniük kellene a fogyatékkal élők önálló életvezetését. Az intézményekből való kihelyezés mint konkrét cél, valamint a helyi közösségre alapozó alternatív megoldások kialakítása az új hosszú távú gondozási stratégia és az új szociális védelmi stratégia részét kell hogy képezzék. A megoldások között olyan kezdeményezéseknek is helyet kell kapniuk, mint személyes gondozók, segédeszközök, információ, illetve képzés biztosítása, a fogyatékkal élők bevonása a saját ellátásukba stb.

⁽²²⁾ Ausztria, Finnország, Németország és Luxemburg.

⁽²³⁾ Az Unió Alapjogi Chartájának 26. cikkében foglaltak szerint (Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékos-sággal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre).

⁽²⁴⁾ A 2006. február 14-i EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a Fogyatékkal Élők Európai Éve (2003) megvalósításáról, eredményeiről és általános értékeléséről” Előadó: Gunta Anča (HL C 88., 2006.4.11.).

4.7.4 Az EGSZB kéri a fogyatékkal élőknek nyújtott szolgáltatások minőségére vonatkozó szabványok javítását. Ezeket a szabványokat a fogyatékkal élők szervezeteivel együttműködésben kellene fejleszteni. A segítségnyújtási és gondozási szolgáltatások modelljének a minőségen, a folyamatosságon, a hozzáférhetőségen és a pénzügyi fenntarthatóságon kell alapulnia.

4.7.5 Emellett az egészségügyi koordináció nyílt módszereinek is figyelembe kellene vennie a fogyatékkal élők szükségleteit és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésre vonatkozó alapvető jogaikat.

4.8 Az árak és szolgáltatások hozzáférhetőségének az elősegítése

4.8.1 Az EGSZB üdvözli a csökkent mozgásképességű légi utasokról szóló rendeletet és az általában a közlekedés (vasúti, távolsági autóbusz- és tengeri közlekedés), valamint az idegenforgalom területén tett kezdeményezéseket, amelyek lehetővé teszik majd a fogyatékkal élő személyek szabad mozgását.

4.8.2 Az új technológiákhoz való hozzáférés elengedhetetlen az európai társadalmakban meglévő digitális szakadék áthidalásához. Az EU-nak biztosítania kell, hogy a hetedik keretprogram keretében megvalósuló projektek fejlesztk az új technológiákra, a segédeszközökre és a „mindenki számára történő tervezés” alapján létrejövő árakra és szolgáltatásokra irányuló kutatást.

4.8.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a *belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvről* folytatott jelenlegi tárgyalások során az árukhoz és szolgáltatásokhoz az unió területén való hozzáférés témájában figyelembe kellene venni a fogyatékkal élő fogyasztók igényeit.

4.8.4 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy *az általános érdekű szociális szolgáltatásokról* szóló majdani közleményben vegye figyelembe a folyamatosság és a hozzáférhetőség elveit, az európai minőségi szabványokat, valamint a pénzügyi fenntarthatóságot.

4.9 Az EU helyzetelemző képességének a növelése

4.9.1 Az Európai Uniónak fel kell tudnia mérni a fogyatékkal élők helyzetét.

4.9.2 Az EGSZB úgy véli, hogy több megbízható és összehasonlítható adatra van szükség a fogyatékkal élőkkel kapcsolatban. A jelenlegi uniós statisztikák között nem és kor szerinti elemzéseket találunk. A fogyatékkal élők helyzetének elemzése és a további politikaalkotás szempontjából elengedhetetlen, hogy közösségi szinten elkészüljön a statisztikai adatok átfogó lebontása.

4.9.3 Emellett a fogyatékkal élők – saját maguk által kifejezett – igényeit különösen figyelembevevő további tudományos kutatásokra és a halmozott hátrányos megkülönböztetés jobb elemzésére van szükség.

A *Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve* (2007) egyedülálló alkalom az Európai Bizottság számára, hogy véghezvigye a fogyatékkal élők hátrányos megkülönböztetése elleni jogi védelem egyensúlyának megteremtését/harmonizálását az egész Unió területén, valamint hogy jogsértések esetén fellépjen.

Az EGSZB várakozással tekint a DAP-ról szóló következő, 2008-as kétéves jelentés elé.

Brüsszel, 2006. április 20.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND